

AD DEMETRIADEM.

sunt, cum docetur aliquis posse quod cupiat. Nam & in bello ea exhortatio maxima est, C
 eaque plurimum autoritatis habet, quæ pugnatorem de uiribus suis admonet. Primum itaque debes naturæ humanæ bonum de eius autore metiri, Deo scilicet, qui cum uniuersa mundi, & quæ intra mundum sunt, opera bona, & ualde bona fecisse referatur: quanto putas præstantiorem ipsum hominem fecit, propter quem omnia etiam intelligitur illa condidisse, quem dum ad imaginem & similitudinem suam facere disposuit, antequam faciat, qualem se facturum ostendit? Deinde cum subiecit ei uniuersa animalia, eumque etiam constituit eorum dominum, quæ uel mole corporis, uel uirium magnitudine, uel armis dentium, multo ualentiora homine fecerit, satis declarat quanto pulchrius sit homo ipse conditus, quem uel ex hoc uoluit naturæ suæ intelligere dignitatem, dum fortia sibi subiecta miratur animalia. Neque enim nudum illum ac sine præsidio reliquit, nec diuersis periculis uelut exposuit infirmum: sed quem inermem extrinsecus fecerat, melius intus armauit, ratione scilicet atque prudentia, ut per intellectum uigoremque mentis, quo cæteris præstabat animalibus, factorem omnium solus agnosceret, & inde seruiret Deo, unde aliis dominabatur. Quem tamen iustitiæ executores Dominus uoluntarium esse uoluit, non coactum. Et ideo reliquit eum in manu consilii sui, posuitque ante eum uitam & mortem, bonum & malum: & quod placuerit ei, dabitur illi. Vnde etiam in Deut. legimus. *Deut. 30.* Vitam & mortem dedi ante faciem tuam, benedictionem & maledictionem: elige tibi uitam ut uiuas. Hinc iam prouidendum est, ne forte illud remordeat te, in quo temere imperitum uulgus offendit. Et ideo non uere bonum factum hominem putes, quia is facere malum potest, nec ipse naturæ uolentia astringatur ad immutabilis boni necessitatem. Nam si diligenter retractes, & ad subtiliorem intellectum cogas animum, hinc tibi melior status hominis ac superior apparebit, unde putatur inferior. In hoc enim gemini itineris discrimine, in hac utriusque libertate partis, rationabilis animæ decus positum est. Hinc, inquam, rotus naturæ nostræ honor consistit, hinc dignitas, hinc denique optimi quique laudem merentur, hinc præmium. Nec esset omnino uirtus ulla in bono perseverantis, si is ad malum transire non potuisset. Volens namque Deus rationabilem creaturam uoluntarii boni munere, & liberi arbitrii potestate donare, utriusque partis possibilitatem homini inferendo, proprium eius fecit esse quod uelit, ut boni ac mali capax, naturaliter utrunque posset, & ad alterutrum uoluntatem desecderet. Neque enim aliter spontaneum habere poterat bonum, nisi quæ etiam malum habere potuisset. Vtrumque nos posse uoluit optimus creator, sed unum facere, bonum scilicet, quod & imperauit: malique facultarem ad hoc tantum dedit, ut uoluntatem eius ex nostra uoluntate faceremus. Quod cum ita sit, hoc quoque ipsum quod etiam mala facere possumus, bonum est. Bonum, inquam, quia boni partem meliorem facit. Facit enim ipsam uoluntariam sui iuris, non necessitate deiunctam, sed iudicio liberam. Licet quippe nobis eligere, refutare, probare, respuere. Nec est quod magis rationabilis creatura cæteris præferatur, nisi quod cum omnia alia conditionis tantum ac necessitatis bonum habeant, hæc sola habeat etiam uoluntatis. Sed plerique impie, non minus quam imperite, cum super statu hominis queritur, uereor dicere, quasi reprehendentes opus domini, talem illum aiunt debuisse fieri, qui omnino facere non posset malum. Dicit itaque figmentum ei qui se finxit. *Rom. 9.* Quid me fecisti sic? Et improbisimi hominum, dum dissimulant id ipsum bene administrare quod facti sunt, aliter se factos fuisse malunt, ut qui uitam suam emendare nolunt, uideantur emendare uelle naturam, cuius bonum ita generaliter cunctis institutum est, ut in gentilibus quoque hominibus, qui sine ullo cultu Dei sunt, se nonnunquam ostendat ac proferat. Quam multos enim philosophorum & audiuimus & legimus, & ipsi uidimus castos, patientes, modestos, liberales, abstinentes, benignos, & honores mundi simul & delicias respuentes, & amatores iustitiæ non minus quam scientiæ? Vnde, quæso, hominibus alienis à Deo, ista quæ Deo placent? Vnde autem illis bona, nisi de naturæ bono? Et cum ista, quæ dixi, uel omnia in uno, uel singula in singulis haberi uideamus, cum omnium natura una sit, exemplatio inuicem sibi ostendunt omnia in omnibus esse posse, quæ uel omnia in omnibus, uel singula in singulis inueniantur. Quod si etiam sine Deo homines ostendunt quales à Deo facti sunt, uide quid Christiani facere possunt, quorum in melius per Christum natura & uita instructa est, & qui diuinæ quoque gratiæ iuuantur auxilio. Age iam ad animæ nostræ secreta